

Sygn. akt VIII Gz 387/16

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie, Wydział VIII Gospodarczy,

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Kądziołka (spr.)

SO Agnieszka Górską

SO Natalia Pawłowska-Grzelczak

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2017 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku L. N.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia L. N. na postanowienie Sadu Rejonowego Szczecin-Centrum w S. z dnia 21 września 2016r. w sprawie XII GU 141/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

SSO Agnieszka Górską SSO Agnieszka Kądziołka SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak

UZASADNIENIE

L. N. w dniu 11 maja 2016 roku złożyła wniosek o ogłoszenie swojej upadłości jako osoby fizycznej, nieprowadzącej działalności gospodarczej.

W uzasadnieniu wniosku dłużniczka wskazała, że od 2008 roku prowadziła działalność gospodarczą, która przynosiła dochód, a zobowiązania kredytowe regulowała. Działalność tę prowadziła w bardzo ścisłej współpracy ze swoim mężem W. N., który negocjował dla niej ceny z kontrahentami, zajmował się logistyką, marketingiem, sprzedażą i zakupami. Po jego nagłej śmierci w dniu 7 maja 2015 roku dłużniczka przeżyła załamanie nerwowe, pozostaje do chwili obecnej w trwałym szoku i nieustającej traumie. L. N. pomimo podejmowanych prób nie była już w stanie prowadzić samodzielnie działalności gospodarczej, z posiadanych środków spłaciła jedynie część wierzycieli, w tym wszystkie zobowiązania publicznoprawne. W dniu 12 lutego 2016 roku złożyła wniosek o wykreślenie jej z ewidencji działalności gospodarczej. Aktualnie utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę jako magazynier oraz renty rodzinnej. Dłużniczka posiada zobowiązania wobec banków z tytułu umów kredytu, które miały finansować prowadzenie działalności gospodarczej oraz z tytułu kredytu zaciągniętego na budowę domu i pompę ciepła. Zaciągane kredyty były każdorazowo poprzedzane pozytywną oceną zdolności kredytowej dłużniczki przez banki, także poręczenie wekslowe zostało udzielone przez L. N. na wystawcę weksla będącego jej mężem i posiadającego w chwili udzielenia kredytu zdolność kredytową. Zobowiązania natomiast wobec D. D. były związane z rozliczeniami wynikającymi z prowadzonej działalności gospodarczej. Obecnie dłużniczka jest niewypłacalna w rozumieniu art. 10 prawa upadłościowego, albowiem utraciła zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Sąd Rejonowy rozpoznając wniosek L. N. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej ustalił następujący stan faktyczny:

L. N. prowadziła działalność gospodarczą od dnia 1 sierpnia 2008 roku pod nazwą P.H. (...) L. N., której przedmiotem była sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana, głównie słodyczy. W dniu 12 lutego 2016 roku dłużniczka została wykreślona z rejestru podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Od 14 stycznia 2014 roku dłużniczka podjęła pracę jako magazynier w Zakładzie Produkcji (...) na pełen etat.

W dniu 7 maja 2015 roku zmarł mąż dłużniczki W. N.. Od 7 maja 2015 roku dłużniczka otrzymuje rentę rodzinną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Dłużniczka ma zobowiązania wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. z tytułu umowy nr (...) o kredyt obrotowy (...) postawiony do dyspozycji jako kredyt w rachunku bieżącym (...) (kredyt w rachunku bieżącym) z dnia 30 sierpnia 2013 r., w brzmieniu ustalonym aneksem nr (...) z dnia 28 sierpnia 2014 r. Kredyt został zaciągnięty na finansowanie potrzeb związanych z działalnością gospodarczą L. N.. Zadłużenie z tytułu tego kredytu zgodnie z zaświadczeniem banku z dnia 25 kwietnia 2016 r. wynosi 330.470,25 zł., z czego 304.741,76 zł. to pozostała do spłaty kwota kredytu. W ramach powyższego kredytu L. N. odpowiada także w stosunku do Banku (...) w związku z udzieloną przez ten bank bankowi kredytującemu gwarancją spłaty kredytu. Podstawę odpowiedzialności dłużniczki w tym zakresie stanowi weksel własny in blanco, wystawiony w dniu 28 sierpnia 2014 r.

W stosunku do (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. L. N. odpowiada także jako poręczyciel wekslowy za zobowiązania W. N. wynikające z Umowy nr (...) kredyt obrotowy (...) postawiony do dyspozycji jako kredyt w rachunku bieżącym (...) zawartej w dniu 26 lipca 2013 r. Poręczenie wekslowe stanowiło zabezpieczenie wiarygodności banku wynikającej z umowy kredytu i postawiony przez bank warunek udzielenia kredytu W. N. z uwagi na istniejącą pomiędzy L. N. i W. N. wspólność majątkową małżeńską. Wysokość zobowiązania z tego tytułu wynosi 270.000 zł.

L. N. jest zobowiązana wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. także z tytułu kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) z dnia 1 sierpnia 2008 r., zaciągnięty na finansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego stanowiącego współwłasność W. N. i L. N., położonego w T. przy ul. (...). Wysokość zobowiązania L. N. z tego tytułu, zgodnie z oświadczeniem banku z dnia 30 marca 2016 r. o wypowiedzeniu umowy kredytu wynosi łącznie 380.886,90 zł.

Kolejne zobowiązanie dłużniczki wynika z tytułu kredytu zaciągniętego na zakup i montaż pompy ciepła z osprzętem do domu jednorodzinnego, z tytułu Umowy nr (...) (...) zawartej z Bankiem (...) Spółką Akcyjną w W.. Wysokość zobowiązania L. N. z tego tytułu, zgodnie z oświadczeniem banku z dnia 4 kwietnia 2016 r. o wypowiedzeniu umowy kredytu wynosi łącznie 55.659,46 zł.

Dłużniczka posiada również zobowiązanie wobec D. D. (...) Zakład Produkcji (...). Zobowiązanie to wynika z szeregu nieregulowanych faktur, a jego całkowita wysokość wynosi 237.794,34 zł.

Dodatkowo dłużniczka L. N. posiada względem Banku (...) S.A. dług z tytułu umowy rachunku bankowego w wysokości 132 zł.

Przeciwko dłużniczce toczą się postępowania sądowe, nie są prowadzone postępowania egzekucyjne.

Dłużniczka aktualnie posiada zobowiązania wobec:

- (...) Banku (...) w W.,
- Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.,
- Banku (...) w W.,

- D. D..

W stosunku do dłużniczki nie zaszły okoliczności, o których mowa w art. 491⁴ ust. 2 pkt 1-2, 4 i ust. 3 prawa upadłościowego. Wobec dłużniczki nie prowadzono postępowania upadłościowego, nie stwierdzono także aby czynność prawna dłużniczki została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Na majątek dłużniczki składają się drobne ruchomości w postaci m.in. mebli, sprzętu AGD, serwisu do kawy, fotelu do masażu, wanny z hydromasażem, nart damskich i męskich, laptopa o łącznej szacunkowej wartości ok. 6.700 zł. Obecnie dłużniczka jest zatrudniona w Zakładzie Produkcji (...) D. D. na pełen etat na stanowisku magazyniera i otrzymuje wynagrodzenie w kwocie za 1.850,00 zł brutto miesięcznie. Dłużniczka otrzymuje nadto kwotę 1.114 zł netto miesięcznie z tytułu renty rodzinnej.

W dniu 21 października 2015 roku dłużniczka odrzuciła przed notariuszem K. T. spadek po mężu W. N..

W dniu 5 października 2015 roku L. N. w zamian za zwolnienie jej z części długu przeniosła na rzecz wierzyciela D. D. (...) Zakład Produkcji (...), przysługujący jej udział w nieruchomości budynkowej położonej w T. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin - P. i Zachód prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), nieruchomość ta jest obciążona hipotekami na rzecz (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. i Banku (...) Spółki Akcyjnej w W..

Z uwagi na odrzucenie spadku po W. N., dłużniczka nie ma żadnych praw do nieruchomości stanowiących własność W. N., a nabytych przez niego przed zawarciem związku małżeńskiego z L. N., dla których Sąd Rejonowy w Skarżysku Kamiennej prowadzi księgi wieczyste o numerach: (...), (...), (...), oraz objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy Szczecin P. i Zachód w S. o numerze (...).

Po śmierci męża dłużniczka przeszła załamanie nerwowe, obecnie ma typowe objawy reakcji depresyjnej na podłożu zaburzeń adaptacyjnych, stwierdzono u niej reakcję depresyjną przedłużoną, wdrożono farmakoterapię.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał wniosek o ogłoszenie upadłości za niezasadny.

Sąd Rejonowy zaznaczył na wstępie, że w myśl art. 491¹ prawa upadłościowego przepisy niniejszego tytułu stosuje się wobec osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym tytule przepisy o postępowaniu upadłościowym stosuje się odpowiednio, z tym że przepisów art. 13, art. 21, art. 22a, art. 25, art. 32 ust. 5, art. 36, art. 38, art. 38a, art. 40, art. 74, art. 163, art. 164, art. 307 ust. 1 i art. 361 nie stosuje się.

Dalej Sąd Rejonowy przytoczył art. 10 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 233) oraz zbadał, czy dłużniczka stała się niewypłacalna. W tym zakresie uznał, że sytuacja majątkowa L. N. pozwala na uznanie, iż jest ona niewypłacalna w rozumieniu ww. przepisów, albowiem utraciła zdolność do regulowania swoich wymagalnych zobowiązań względem swoich wierzycieli na kwotę ponad 1.500.000 złotych. Jak wynika z dokumentów zebranych w sprawie, w tym wysłuchania samej dłużniczki, zaprzestała ona regulowania części zobowiązań już w okresie od listopada do grudnia 2014 roku (wobec D. D. na kwotę 246.640,99 złotych, w zamian za zwolnienie się z tego długu dłużniczka przeniosła na wierzyciela własność udziałów w nieruchomości w październiku 2015 roku). Od marca 2015 roku nie regulowała swoich należności wobec D. D., w lipcu i sierpniu 2015 roku zaprzestała spłacanie należności wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.. Tym samym należało uznać, iż niewypłacalność dłużniczki powstała już w tamtym okresie, a utrata zdolności z uwagi na znaczny wzrost zadłużenia i upływ terminu do jego zapłaty, nie ma charakteru przejściowego.

Dalej Sąd Rejonowy powołał art. 491⁴ ust 1 prawa upadłościowego, zgodnie z którym Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. W tym kontekście Sąd Rejonowy wskazał, że analiza zebranego w sprawie materiału

dowodowego i ustalonego na jego podstawie stanu faktycznego uzasadnia konkluzję, iż dłużniczka zwiększyła stopień swojej niewypłacalności w kontekście wzrostu zadłużenia, wobec braku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej prowadzącej działalność.

Sąd Rejonowy wskazał dalej kolejne negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, które ustawodawca zawarł w art. 491⁴ ust. 2-4 prawa upadłościowego oraz wskazał, że w toku niniejszej sprawy nie ustalono, aby w stosunku do dłużniczki prowadzone było jakiejkolwiek postępowanie upadłościowe, stąd też uznano, iż nie zaistniały także negatywne przesłanki w zakresie ustalenia planu spłaty wierzycieli czy też umorzenia zobowiązań. Żadna z czynności dłużniczki nie została również prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli. Jednakże analiza zebranego w sprawie materiału potwierdziła wystąpienie kolejnej negatywnej przesłanki do ogłoszenia upadłości konsumenckiej, mianowicie dłużniczka – wbrew przepisom ustawy – nie zgłosiła w terminie wniosku o ogłoszenie swojej upadłości.

Sąd Rejonowy przytoczył art. 21 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r.), zgodnie z którym dłużniczka była obowiązana, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Dłużniczka prowadząc działalność gospodarczą popadła w stan niewypłacalności co najmniej w III kwartale 2015 r., kiedy to miała wymagalne zadłużenie wobec D. D. oraz zaprzestała regulowania zobowiązań wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.. W rozumieniu art. 11 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu sprzed nowelizacji, dłużnika uważało się za niewypłacalnego jeżeli nie wykonywał swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Z istoty wskazanego uregulowania wynikało, iż każdy powinien wykonywać swoje wymagalne zobowiązania pieniężne w terminie. Dla określenia niewypłacalności nie miał znaczenia rozmiar niewykonywanych przez dłużnika zobowiązań ani ich charakter (publicznoprawne czy cywilnoprawne). Brak wykonywania przez dłużnika zobowiązań pieniężnych, nawet o niewielkiej wartości, oznaczał jego niewypłacalność w rozumieniu art. 11 ustawy.

Dalej Sąd Rejonowy zauważył, że dłużniczka była niewypłacalna także w rozumieniu obowiązującej od stycznia 2016 r. definicji niewypłacalności, utraciła ona bowiem zdolność do regulacji swoich zobowiązań. Ze spisu wierzycieli załączonego do przedmiotowego wniosku wynika, iż dłużniczka zaprzestała całkowitej spłaty znacznej części zobowiązań w drugiej połowie 2015 r. pomimo tego nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości, albowiem, jak twierdziła, była w depresji oraz nie posiadała w tym zakresie stosownej wiedzy. Okoliczność ta nie może być - zdaniem Sądu Rejonowego - w żaden sposób usprawiedliwiona, tym bardziej, iż w niniejszej sprawie mamy do czynienia z profesjonalnym podmiotem - byłym przedsiębiorcą, a większość zadłużenia L. N. wynika z prowadzonej działalności gospodarczej. Na marginesie Sąd Rejonowy wskazał, iż brak stosownej wiedzy oraz traumatyczne przeżycia nie przeszkodziły dłużniczce w podjęciu działań zmierzających do uwolnienia się częściowo od zadłużenia poprzez przeniesienie na rzecz D. D. udziałów przysługujących jej w nieruchomości położonej w T. przy ul. (...).

Podsumowując Sąd Rejonowy stwierdził, że pomimo takiego stanu rzeczy – tj. niewypłacalności, dłużniczka nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości, a jedynie wykreśliła z rejestru prowadzoną działalność. Ustawodawca ustanawiając przesłankę określoną w art. 491⁴ ust. 3 prawa upadłościowego, wyłączył w takim przypadku możliwość ogłoszenia upadłości konsumenckiej, celem ochrony wierzycieli. Fakt niewywiązania się z obowiązku złożenia w stosownym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości nie może być premiiowany ogłoszeniem upadłości konsumenckiej. Z dokumentacji zgromadzonej w toku postępowania wynika jasno, że dłużniczka prowadząc działalność gospodarczą winna była złożyć wniosek o ogłoszenie swojej upadłości co najmniej w sierpniu 2015 r. czego faktycznie nie uczyniła, pomimo, iż wówczas istniały zaległości wobec D. D. oraz wobec (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W., a wkrótce także wobec Banku (...) Spółki Akcyjnej w W..

Sąd Rejonowy podkreślił, że ustawodawca przyjął, iż w przypadku gdy spełniona jest którakolwiek z powyższych przesłanek negatywnych z wyjątkiem pierwszej (umyślności lub rażącego niedbalstwa), możliwe jest ogłoszenie upadłości, jeżeli przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy wskazał, iż ze zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego nie wynika, by ogłoszenie upadłości L. N. było uzasadnione względami słuszności lub humanitarnymi, co więcej dłużniczka w żaden sposób nie wykazała, by takowe względy nastąpiły. Dłużniczka pomimo problemów zdrowotnych, związanych z załamaniem nerwowym, depresją i traumą, na które się powołuje, do września 2016 roku nie korzystała z opieki specjalisty lekarza psychiatry. Dłużniczka mieszka w T., pracuje, otrzymuje także rentę rodzinną, jej aktualna sytuacja życiowa i zdrowotna, nie odbiega od przeciętnej normy, nie cechuje ją jakkolwiek wyjątkowość. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że śmierć męża nie była bezpośrednią i jedyną przyczyną stanu niewypłacalności dłużniczki, stan zadłużenia wobec D. D. utrzymywał się już bowiem od końca 2014 roku.

Dłużniczka złożyła zażalenie na wskazane postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 21 września 2016 r. w sprawie XII GU 141/16 zaskarżając je w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez ogłoszenie upadłości dłużniczki L. N. jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, ewentualnie o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 21 września 2016 r. w sprawie XII GU 141/16 w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu postanowieniu skarżąca zarzuciła:

- 1) niewłaściwe zastosowanie art. 491⁴ ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.) in fine poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że ogłoszenie upadłości dłużniczki L. N. nie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi, a nadto
- 2) niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych sprawy istotnych dla jej rozstrzygnięcia, poprzez przyjęcie, że dłużniczka L. N. popadła w stan niewypłacalności co najmniej w trzecim kwartale 2015 r. i miała wówczas obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, bez przeprowadzenia przez Sąd Rejonowy szczegółowego postępowania dowodowego w tym zakresie.

Uzasadniając swoje stanowisko dłużniczka powołała się na względy aksjologiczne wyrażone w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1306), oraz okoliczność, iż projektodawcom przyświecał cel w postaci zwiększenia dostępu do możliwości oddłużenia poprzez ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Na tym tle powołała się również na dotyczące jej względy osobiste – załamanie wskutek nagłej śmierci małżonka, który miał istotny wkład w prowadzenie jej działalności gospodarczej – które (w jej ocenie) uzasadniają kierowanie się przy rozpoznawaniu jej wniosku o ogłoszenie upadłości humanitaryzmem i względami słuszności.

Jednocześnie skarżąca stanęła na stanowisku, iż – wbrew ocenie Sądu I instancji – nie zachodziła w stosunku do niej negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej określona w art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 ustawy Prawo upadłościowe, albowiem o ile Sąd Rejonowy ustalił, że dłużniczka jako przedsiębiorca popadła w stan niewypłacalności co najmniej w trzecim kwartale 2015 r., o tyle w okresie tym miała wymagalne zadłużenie jedynie wobec D. D. oraz (...) Banku (...) S.A., przy czym wierzytelność D. D. częściowo zaspokoila, bowiem dnia 5 października 2015 r. w zamian za zwolnienie jej z części długu przeniosła na jego rzecz przysługujący jej udział w nieruchomości budynkowej w T. przy ul. (...) 69c (KW nr (...)), co winno być traktowane jako spłatę części długu. (...) S.A. wobec tego pozostawała jej jedynym wierzycielem, którego należności nie zaspokoila, lecz prowadziła z nim rozmowy w celu zawarcia ugody (do której jednak nie doszło). Posiadanie jednak tylko jednego wierzyciela mającego wymagalną wierzytelność lub wymagalne wierzytelności wyklucza możliwość ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy, albowiem wierzyciel ten może zaspokoić się w toku procesu cywilnego i nie ma potrzeby prowadzenia na jego rzecz egzekucji generalnej w ramach postępowania upadłościowego. Na tej podstawie skarżąca wywodziła, iż w trzecim kwartale 2015 r. nie miała prawnego obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie dłużniczki okazało się zasadne i spowodowało uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 21 września 2016 r. w sprawie XII GU 141/16 oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

O ile bowiem Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał, iż dłużniczka stała się niewypłacalna, wobec czego ziściła się pozytywna przesłanka ogłoszenia jej upadłości określona w art. 10 w zw. z art. 491¹ prawa upadłościowego w brzmieniu po nowelizacji ustawą z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U.z 2015 r. poz. 978), o tyle Sąd I instancji w sposób wyczerpujący nie zbadał, czy w rozpoznanej sprawie doszło do zaistnienia przesłanek negatywnych określonych w art. 491⁴ prawa upadłościowego, w szczególności zaś nie zbadał przesłanek określonych w art. 491⁴ ust. 1 i ust. 2 pkt 3 prawa upadłościowego.

Jak trafnie bowiem wskazała skarżąca w zażaleniu kluczowe dla rozstrzygnięcia w rozpoznanej sprawie o przesłance określonej w art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 prawa upadłościowego było ustalenie przez Sąd Rejonowy, czy w okresie wcześniejszym (jeszcze przed trzecim kwartałem 2015 r.), a jeżeli tak, to dokładnie kiedy, dłużniczka stała się niewypłacalna, a także – czy nawet przede wszystkim – czy na dłużniczkę ciążył prawny obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie swojej upadłości i czy obowiązku tego we właściwym czasie nie wykonała.

Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 prawa upadłościowego sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości – chyba że przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi. Obowiązek zgłoszenia wniosku na dłużniczkę w niniejszej sprawie mógł z kolei spoczywać na podstawie art. 21 ust. 1 prawa upadłościowego, zgodnie z którym dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Biorąc jednak pod uwagę, że zacytowanego przepisu na mocy art. 491² ust. 1 prawa upadłościowego nie stosuje się w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, toteż obowiązek z art. 21 ust. 1 przestał na dłużniczkę spoczywać wraz z utratą przez nią statusu przedsiębiorcy w rozumieniu art. 5 prawa upadłościowego, odsyłającego w tym zakresie do przepisów k.c. Tym samym obowiązek ten przestał spoczywać na dłużniczkę z dniem 12 lutego 2016 r., kiedy to została wykreślona z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Co więcej obowiązek ten nie spoczywał na niej także i wtedy, gdy miała wymagalne wierzytelności tylko wobec jednego wierzyciela, co wynika z art. 1 ust. 1 pkt 1 prawa upadłościowego regulującego zakres zastosowania ustawy [por. wyrok SN z 22.06.2010 r. w sprawie IV CNP 95/09]. Analizując zaś stan faktyczny wynikający z dowodów zebranych w aktach sprawy trzeba wskazać, iż dłużniczka dopóty, dopóki miała status przedsiębiorcy „pilnowała”, aby nie utracić zdolności do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych wobec więcej niż jednego wierzyciela, o czym może świadczyć choćby okoliczność, iż umowę przeniesienia w celu zwolnienia się z długu dłużniczka zawarła z D. D. dnia 5 października 2015 r., co pozwoliło uniknąć zaistnienia stanu opóźnienia w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekraczającego trzy miesiące w stosunku do dwóch wierzycieli, albowiem dnia 27 sierpnia 2015 r. dłużniczka winna zaspokoić wierzytelność (...) S.A. w kwocie 330.470,25 zł z tytułu kredytu w rachunku bieżącym. Na tym tle rozważenia wymaga – czego zaniechał Sąd Rejonowy – czy zachowanie dłużniczki zapobiegło możliwości zastosowania domniemania z art. 11 ust. 1a prawa upadłościowego (zgodnie z którym domniemywa się, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące). Sąd Rejonowy winien był zatem - w toku rozpoznawania wniosku o ogłoszenie upadłości dłużniczki jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej - zwrócić większą uwagę na chronologię występowania poszczególnych ustalonych faktów i w tak ustalonym stanie faktycznym przeprowadzić wymaganą na gruncie tego stanu faktycznego ocenę prawną.

W tym zakresie jednakże – wbrew stanowisku skarżącej – podzielić należy pogląd wyrażony przez Sąd Rejonowy, iż w rozpoznanej sprawie brak było podstaw do zastosowania przesłanki negatywnej określonej w art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 prawa upadłościowego, która odwołuje się do względów humanitarnych lub względów słuszności. Jak trafnie

bowiem wskazał Sąd I instancji, z materiału dowodowego zaofiarowanego przez dłużniczkę nie wynika, ażeby problemy zdrowotne związane z załamaniem nerwowym, depresją i traumą po śmierci małżonka dłużniczki miały istotny wpływ na możliwość prowadzenia przez nią działalności i w konsekwencji spowodowanie jej niewypłacalności. Dłużniczka bowiem nie wykazała, ażeby przed wrześniem 2016 r. skorzystała w tym zakresie z pomocy specjalisty – lekarza psychiatry – co byłoby uzasadnione w przypadku tego rodzaju schorzeń na tle nerwowym. Skłania to do podzielenia stanowiska Sądu Rejonowego, iż akcentowana przez dłużniczkę śmierć jej małżonka nie była bezpośrednią, a co najmniej nie jedyną przyczyną jej niewypłacalności, zwłaszcza biorąc pod uwagę, iż wobec D. D. dłużniczka opóźniała się z zaspokajaniem jego wymagalnych wierzytelności już od końca 2014 r.

Sąd Rejonowy ponadto nie rozpoznał istoty sprawy w zakresie przesłanki negatywnej określonej w art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego, zgodnie z którym sąd oddala wnioski o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Zacytowany przepis wyraża bezwzględnie przesłankę negatywną ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, z kolei Sąd I instancji orzekający w niniejszej sprawie – jak wskazał w swoim uzasadnieniu – uznał, że przesłanka ta wystąpiła. Tym niemniej Sąd ten nie wskazał w czym konkretnie jej zrealizowanie miałyby się przejawiać, zamiast tego ograniczył się do przytoczenia jak przepis ten rozumiany jest w doktrynie oraz jakie na jego tle sformułowane są poglądy prawników. Konkludując zaś ten temat Sąd Rejonowy stwierdził jedynie, iż w jego ocenie „analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego i ustalonego na jego podstawie stanu faktycznego uzasadnia konkluzję, iż dłużniczka zwiększyła stopień swojej niewypłacalności w kontekście wzrostu zadłużenia wobec braku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej prowadzącej działalność”. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji wydając zaskarżone postanowienie w zakresie przesłanki negatywnej z art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego pominął etap dokonania subsumpcji. Sąd Rejonowy bowiem w istocie poczynił pewne ustalenia co do stanu faktycznego, pewne przytoczenia stanu prawnego, a następnie od razu wydał rozstrzygnięcie. Tym samym Sąd ten wydając zaskarżone postanowienie nie rozpoznał istoty sprawy. Wadliwość ta z kolei uzasadnia uchylenie jego postanowienia oraz przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 2 zdanie drugie k.p.c.

Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 386 § 4 k.p.c. poza wypadkami określonymi w § 2 i 3 sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Z kolei art. 397 § 2 zdanie drugie k.p.c. ma następujące brzmienie: do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.

Formułując zaś na podstawie art. 386 § 6 w zw. z art. 397 § 2 zdanie drugie k.p.c. zalecenia dla Sądu I instancji wskazać trzeba, że Sąd ten winien ponownie rozpoznając sprawę w sposób prawidłowy dokonać subsumpcji w zakresie rozpoznania przesłanki negatywnej z art. 491⁴ § 1 prawa upadłościowego, tj. w taki sposób, ażeby wyrazić motywy, którymi kierował się Sąd Rejonowy uznając, że ustalone fakty odpowiadają okolicznościom wskazanym w normie odczytanej z art. 491⁴ § 1 prawa upadłościowego i tym samym uzasadniają jej zastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia takiej, a nie innej treści. Sąd I instancji winien w tym zakresie uzupełnić rozważania i ustalenia faktyczne, w szczególności w zakresie zbadania podstaw odrzucenia przez dłużniczkę spadku po zmarłym mężu, jak również tego, czy miało to wpływ, a jeśli tak, to jaki, na stopień jej niewypłacalności (czy rzeczywiście wartość długów zmarłego męża W. N. przewyższała wartość jego majątku, czy spadek został odrzucony przez wszystkich spadkobierców, jak na sytuację dłużniczki mogłoby wpłynąć przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza, tym bardziej, że na dłużniczkę ciążył m.in. takie zobowiązania, za które odpowiada ona jako poręczyciel wekslowy W. N. czy też zaciągnięte wspólnie przez L. N. i W. N. z uwagi na istniejącą między nimi wspólność majątkową małżeńską). Braki w ustaleniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia mogą być uzupełnione podczas uzupełniającego wysłuchania wnioskodawczyni.

W zakresie zaś przesłanki negatywnej określonej w art. 491⁴ § 2 pkt 3 prawa upadłościowego, jak już wskazano, Sąd Rejonowy winien ustalić – mając na uwadze wyżej wyrażone wskazania Sądu Okręgowego – czy rzeczywiście

na dłużnicze spoczywał obowiązek z art. 21 ust. 1 prawa upadłościowego i czy obowiązku tego nie zrealizowała w przewidzianym w tym celu terminie.

W związku z powyższym, na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., stosowanymi na podstawie art. 35 prawa upadłościowego, orzeczono jak w sentencji.

SSO Agnieszka Górską SSO Agnieszka Kądziołka SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak